

NACIONALNI DEMOKRATSKI INSTITUT

GLOBALNI AKCIONI PLAN

POBEDITE ^{Sa}**Ž**ENAMA
OJAČAJTE POLITIČKE PARTIJE

POBEDITE SA ŽENAMA: OJAČAJTE POLITIČKE PARTIJE

vet danas traći dragocene resurse. Desetine hiljada talentovanih žena spremne su u svakom trenutku da iskoriste svoju profesionalnu stručnost u javnom životu; istovremeno one su u drastičnom smislu u mnogo manjoj meri predstavljene na funkcijama u sklopu političkog rukovodstva širom sveta.

Političke partije – kapije za dobijanje političkih funkcija – predstavljaju ključ za unapređivanje potpunog učešća žena u političkom procesu. Nije dovoljno da partije uspostave ogranke žena ili da stave žene pri samom dnu svojih partijskih lista; one moraju da razviju istinske mogućnosti za preuzimanje rukovodećih uloga od strane žena.

Od 9-10. decembra 2003, Nacionalni demokratski institut (NDI) okupio je u Vašingtonu, međunarodnu radnu grupu žena - lidera političkih partija, iz 27 zemalja, u cilju identifikovanja najboljeg načina uspostavljanja mehanizama u okviru političkih partija koji će unaprediti mogućnosti žena. Skup, pod nazivom Globalni forum 2003, «Pobedite sa ženama: Ojačajte političke partije», za svoj cilj imao je uspostavljanje mostova koje žene mogu preći kako bi dovele do promena u budućnosti svojih zemalja.

Na ovom forumu istražene su strukture političkih partija koje su podstakle aktivniju rukovodeću ulogu žena, programi pridobijanja i obuke kandidata, uspešni procesi ostvarivanja odnosa sa različitim dalekosežnim grupama, prikupljanje finansijskih sredstava i stvaranje mogućnosti komunikacije u okviru zajednice, i mogućnosti za vršenje uticaja nad politikama vlade. Iz ove studije, učesnici Foruma izradili su «Globalni akcioni plan» preporuka koji će biti koristan i ženama i političkim partijama, koje će zasigurno imati mnogo veću dobit od uključivijih organizacija sa širom osnovom obraćanja.

Globalni akcioni plan, koji sledi, je jedinstven u svom isključivom fokusu na političke partije. Uloga žena u demokratskim procesima, od vitalnog je značaja za sprovođenje reforme, obnovu i modernizaciju političkih partija. Podstičemo partije da preduzmu istinske korake u cilju sprovođenja reforme usmerene ka uvećavanju rukovodećih mogućnosti žena, na način naveden u Globalnom akcionom planu. Nudeći praktične preporuke koje partije mogu usvojiti u cilju unapređivanja učešća žena, Globalni akcioni plan može označiti početak procesa sprovođenja reforme kako bi rukovodstvo žena predstavljalo prioritet. Isti može pomoći u naporima političkih partija koje žele da uspostave reprezentativnije, kredibilnije organizacije.

10. decembra, Međunarodnog dana ljudskih prava, 36 prvobitnih potpisnika javno su lansirali Globalni akcioni plan i posvetili se uzdizanju Plana u okviru svojih partija i zemalja. Nadamo se da ćemo objavljivanjem i raspodelom Plana, uvećati broj potpisnika i produbiti snagu inicijative «Pobedite sa ženama».

Političke partije i građanske organizacije mogu potvrditi svoju obavezu prema Globalnom akcionom planu tako što će posetiti naš veb sajt na adresi www.winwithwomen.ndi.org. Unapred se radujemo vašem aktivnom učešću i partnerstvu u ovom značajnom procesu.

Madeleine K. Albright

Predsedavajući NDI-a

GLOBALNI AKCIONI PLAN

POBEDITE SA ŽENAMA: OJAČAJTE POLITIČKE PARTIJE

Kao lideri političkih partija, mi smo posvećeni ostvarivanju demokratskog razvoja punog života i snažnih političkih partija. Verujemo da je smisleno uključivanje žena od ključnog značaja za postizanje ovih ciljeva. U skladu sa tim, potvrđujemo potrebu da političke partije postanu u većoj meri uključive, transparentne i reprezentativne, proširivanjem političkih mogućnosti i rukovodećih uloga žena. Političke partije predstavljaju jedinstvene organizacije koje sakupljaju narodne interese i traže funkciju u okviru vlade kako bi promovisale politike za bavljenje ovim interesima. One takođe jesu ključne osnove obuke za buduće lidere u okviru vlade, i predstavljaju ključne mogućnosti za unapređivanje ravnopravnih prava i mogućnosti žena u društvu.

Mnoge političke partije danas, preduzimaju sprovođenje neophodnih reformi kako bi se pozabavile sve prisutnijim izazovima, koji uključuju apatiju javnosti, pitanja kredibiliteta i relevantnosti zabrinutosti ljudi. Političko učešće žena od ključnog je značaja za ova napredovanja. Neke političke partije rade marljivo kako bi uvećale ulogu žena kao birača, lidera partija, aktivista i kandidata za izabranu funkciju. Pozdravljamo one lidere partija koji nas podržavaju; njihovo upravljanje predstavlja ključ za uspeh ovih napora. U globalnom smislu, međutim, ravnopravnost nastavlja da bude udaljeni cilj. U mnogim zemljama i partijama, žene su u velikoj meri isključene iz procesa donošenja odluka. U nekim zemljama, ženama su oduzeta prava da glasaju i da se kandiduju. Dok žene predstavljaju više od 50 procenata svetskog stanovništva, one imaju samo 15 procenata položaja u nacionalnim vladama.

Kao vođe političkih partija, mi smo odlučne da radimo u okviru naših partija, kako bismo se pozabavile barijerama koje obeshrabruju potpuno učešće žena u politici. Takođe smo posvećene uspostavljanju globalne političke

kulture koja podržava naše napore, putem partnerstava sa građanskim društvom i rada sa medijima. Naše partije moraju nastaviti i ubrzati napore koji su u toku a koji su usmereni ka dopiranju do ženskih birača; pridobijanju i obuci žena za obavljanje uloge lidera političkih partija; aktivista i kandidata; pružanju resursa kandidatima ženskog pola; i kako bi se osiguralo da se kandidati muškog i kandidati ženskog pola tretiraju na ravnopravan način. Političke partije moraju takođe obrazovati građane u pogledu važnosti ravnopravnosti između muškaraca i žena u javnoj sferi.

Istovremeno, uvećano učešće žena takođe igra ključnu ulogu u naporima usmerenim ka borbi protiv korupcije i uvećavanua političke stabilnosti u društvu, i istovremeno unapređuje kredibilitet i kontinuitet rada političkih partija. Takođe verujemo da će učešće žena ojačati odgovornost, transparentnost i integritet političkih partija. Nedavne studije pokazuju da se korupcija smanjuje uvećavanjem broja žena koje učestvuju u politici i društvu. Što više žena učestvuje u političkom životu – u svojstvu birača, lidera političkih partija ili službenika vlade – time javna politika u većoj meri odražava zabrinutosti i perspektive žena.

Podržavamo tri suštinska dokumenta koja iznose međunarodne standarde za definisanje ravnopravnosti između žena i muškaraca, i zastupanje ravnopravnog tretmana u političkom i javnom životu, a to su: Konvencija o eliminisanju svih oblika diskriminacije nad ženama (KEDNŽ), Pekinška platforma za akciju UN-a i Rezolucija 1325 Saveta bezbednosti UN-a. Pošto se ujedinjavamo kako bismo diskutovali o uklanjanju prepreka za potpuno učešće, bićemo usredsređeni na sledeće teme:

1 **Uklanjanje ograničenja na učešće žena u politici, uključujući i ograničenja na biračko pravo i kandidovanje žena.**

- Poništiti sva ograničenja koja se ne primenjuju podjednako na žene i muškarce u pogledu glasanja ili kandidovanja na izborima, osim ukoliko isto ne predstavlja privremene mere za promovisanje uvećanog učešća žena u politici.
- Uspostaviti politiku nula tolerancije za sve oblike političkog nasilja, posebno nasilja i uznemiravanja ženskih birača, kandidata i političkih aktivista.
- Osigurati javnu bezbednost ženskih aktivista partije, kandidata i izabranih zvaničnika, stvaranjem bezbednih skloništa gde žene političari i njihove porodice mogu da se povuku u slučaju pretnji.
- Stvoriti mehanizme koji podržavaju i štite žene nakon što iste postanu vidljive na političkoj sceni ili na svojoj političkoj funkciji. Pružiti obuku ženama o tome kako da odgovore na lične napade od strane medija i/ili napade na članove porodice. Razviti mreže za pružanje pomoći putem brzih reakcija u incidentima ovakvog tipa.

2 **Uvećavanje broja žena izabranih za funkcije na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou.**

- Uključiti promociju kandidata ženskog pola u zvaničnu politiku političkih partija. Podstaci žene da se kandiduju za funkcije na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou, stvaranjem strateških planova za pridobijanje, obuku i podržavanje kandidata ženskog pola.
- Pridobiti kandidate ženskog pola koji će se kandidovati za javnu funkciju na gradskim i seoskim lokacijama.
- Razmotriti odgovarajuće mehanizme za uzdizanje kandidata i izabranih zvaničnika ženskog pola, što uključuje postavljanje žena u sam vrh partijskih lista i kandidovanje istih u okruzima u kojima se predviđa pobjeda. Kvote, u određenim okolnostima, mogu odigrati značajnu ulogu, posebno u slučajevima u kojima su žene bukvalno isključene iz političkog sistema.
- Posvetiti značajnu finansijsku podršku kandidatima ženskog pola. Kandidati ženskog i muškog pola koji su slično postavljeni u pogledu njihovog potencijala za izbore, trebalo bi da dobiju podjednak pristup resursima partije.
- Pružiti obuku u specijalizovanim veštinama vođenja kampanje usmerenu ka potrebama žena, koja će uključivati izradu politike, tehnike vođenja debate, povezivanje, zastupanje, držanje govora u javnosti, rukovođenje, medije, organizovanje osnovnih nivoa, strateško planiranje, izgradnju poverenja i prikupljanje finansijskih sredstava. Uključiti i obuku o stvaranju poruka i medijima koja pomaže ženama da izgledaju samouvereno, jasno i dobro-pripremljeno.

- Voditi bazu podataka žena kvalifikovanih za političke funkcije koje se dobijaju izborom ili imenovanjem.
- Pružiti pomoć kandidatima ženskog pola u razvoju veština u oblastima koje su tradicionalno dominantne od strane muškaraca, kao što su izrada budžeta i inostrani poslovi, tako da su iste u mogućnosti da se bave svim pitanjima u pogledu politike.
- Uspostaviti programe nadgledanja koji pružaju modele nacionalnih i međunarodnih uloga na višem nivou, za žene pretendente, kandidate i novoizabrane zvaničnike. Podstaci žene i muškarce da podučavaju novonastalo žensko rukovodstvo, posebno povodom pitanja promovisanja zastupljenosti žena u sklopu i izvan partije.
- Utvrditi prilike za uvećavanje zastupljenosti žena u oblastima kao što su političke tranzicije, mirovni procesi, procesi sprovođenja izborne reforme, itd. Žene lideri trebalo bi da iskoriste ove mogućnosti u cilju promovisanja reforme.
- U slučajevima u kojima je moguće, iskoristiti međunarodna dokumenta i konvencije kao sredstva za izgradnju domaće podrške za uvećavanje zastupljenosti i učešća žena.
- Izgraditi snažne odnose sa organizacijama u sklopu građanskog društva u cilju podržavanja kampanje zastupanja, koja promovise zastupljenost žena.
- Obrazovati novinare o značaju žena u politici i upravljanju.
- Podržati kandidate ženskog pola u potrazi za netradicionalnim i kreativnim metodama komunikacije u situacijama u kojima su iste suočene sa strukturalnim preprekama ka pristupu medijima, kao što su državna sredstva javnog informisanja.

- Podržati napore kandidata ženskog pola u cilju zahtevanja obuke izvan partija i identifikovanja organizacija koje dele njihove vrednosti i mogu da im pomognu u pružanju njihove poruke.

3

Osigurati da političke partije uključe žene na suštinskim rukovodećim funkcijama i u značajnim brojevima.

- Osigurati da su žene zastupljene u značajnoj meri u organima za donošenje odluka na internom nivou i partijskim rukovodećim funkcijama.
- Izraditi planove zastupanja koji promovišu kritičnu masu od najmanje 30 procenata zastupljenosti žena u političkim partijama. Osigurati da su žene navedene na pozicijama koje se mogu osvojiti na listama kandidata i da su zastupljene na rukovodećim funkcijama i u organima za donošenje odluka u sklopu partije.
- Pozabaviti se pitanjima u pogledu odnosa između polova sadržanim u platformama i manifestima partije. Raditi sa liderima partije – i sa muškarcima i sa ženama- u cilju diskusije o pitanjima koja su u vezi sa zabrinutostima i prioritetima žena birača.
- Obrazovati partijsko članstvo o značaju uključivanja žena u okviru funkcija partijskog rukovodstva.
- Uspostaviti komisiju za pružanje podjednake mogućnosti (organ za nadgledanje i primenu) koja verifikuje da se primenjuju pravilnici partije u pogledu ravnopravnosti pozicije žena i muškaraca. Muškarci i žene trebalo bi da obavljaju svoju funkciju u okviru komisije u prilično podjednakim procentima.
- Razmotriti interne kvote, za utvrđen i dogovoren vremenski okvir, koje će biti iskorišćene za uvećavanje učešća žena na svim nivoima partije.

- Usvojiti demokratska i transparentna pravila u sklopu ustava i pravilnika partije i osigurati njihovu primenu. Promovisati transparentnost u procesu odabira kandidata u cilju uspostavljanja jasnih i razumljivih kriterijuma selekcije.
- Pružiti obuku i finansijsku podršku partijskim ograncima, frakcijama ili komisijama žena, koji bi trebalo da posluže kao forumi u kojima žene mogu da doprinesu u značajnoj meri procesima izrade postupaka i politika partije, odabira rukovodstva partije i kandidata. Oni bi takođe trebalo da ponude mogućnosti za vođenje diskusije o pitanjima od značaja, podučavanje, povezivanje i izgradnju kritičnih veština izrade politika i zastupanja za žene, umesto da deluju kao simbol zastupljenosti žena u partiji.
- Analizirati izborne sisteme i zakonodavstvo u cilju shvatanja njihovog uticaja na učešće žena u politici. Izraditi planove u cilju razrešavanja prepreka identifikovanih putem ustavne, zakonodavne i regulatorne reforme.
- Raditi u cilju uvećavanja političkog kredibiliteta i vidljivosti žena, podsticanjem stvaranja partnerstava između članova partije iz reda žena i lidera partije.
- Intenzifikovati aktivnosti dopiranja do žena korišćenjem platforme partije za izradu poruka namenjenih i skoncentrisanih oko žena. Razviti informativnu bazu u sklopu sedišta partije u cilju čuvanja materijala o inicijativama žena usmerenim ka dopiranju do udaljenih grupa birača.
- Podstaci partijske internacionale da primenjuju strategije koje podstiču partije članice da uvećaju broj partijskih aktivista, kandidata i izabranih zvaničnika iz reda žena.
- Pružiti pomoć ženama članovima partije, kandidatima i izabranim zvaničnicima da stvore pristup tradicionalnim medijskim

izvorima kao što su radio, štampa i televizija. Olakšati odnose između žena-političara i reportera, posebno ženskih reportera.

- Iskoristiti popularne stavove da su žene iskrene, direktne i brižne, prilikom stvaranja poruka za medije i odabrati portparola partije.
- Upotrebiti tehnologiju, u okviru partija i vlade, kako bi se zadovoljile potrebe žena i obavestiti ih o vladinim politikama i programima.

4

Podsticanje većeg učešća žena u procesu donošenja odluka u sklopu vlade i zastupanje zakonodavstva koje očuvava potpunu ravnopravnost između žena i muškaraca.

- Zalagati se za imenovanje većeg broja žena na funkcijama na nivou kabineta i na drugim visokim funkcijama u sklopu vlade. Identifikovati žene koje poseduju stručnost u polju izrade politike za funkcije visokog nivoa u sklopu vlade i podstaći ih da razviju odnose sa muškarcima i ženama u cilju potpomaganja njihovog potencijalnog imenovanja.
- Uneti raznolikost u portfelje žena ministara kako isti ne bi bili ograničeni na socijalna pitanja.
- Razviti programe obuke, uključujući obuku u veštinama rukovođenja, u cilju pripreme žena za ispunjavanje njihovih uloga predstavnika vlade.
- Stvoriti inicijative u sklopu kojih žene mogu zatražiti funkcije u službi vlade, i promovisati žene u okviru rukovodećih struktura javne službe, ministarstava i agencija u okviru vlade.
- Obrazovati poslaničke grupe žena u zakonodavnim organima u cilju rada na

pitanjima i u koaliciji bez obzira na partijske podele.

- Promovisati zakonodavstvo kojim se očuvava potpuna ravnopravnost žena, uključujući i zabranu vršenja diskriminacije nad ženama prilikom zapošljavanja i unapređivanja u okviru javne službe.
- Uspostaviti, ojačati i finansirati kancelarije za zastupanje žena u svakom resoru, ministarstvu ili agenciji u cilju izrade akcionih planova i zakonodavnih predloga koji uzimaju u obzir potrebe žena.
- Razviti i primeniti nacionalne mehanizme za izradu budžeta koji osiguravaju da su agencije u sklopu vlade adekvatno finansirane kako bi promovisale i kako bi se bavile inicijativama uperenim ka ženama.
- Pratiti i raspodeliti podatke o učešću žena na javnim funkcijama na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou (npr. putem izveštaja o broju žena na funkciji u okviru vlade). Dodeliti agenciju ili odeljenje vlade koje će voditi informacije i preduzimati radnje na godišnjem nivou u cilju poboljšavanja statističkih podataka. Vlade bi trebalo takođe da budu odgovorne i za nezavisne procene koje se vrše od strane nevladinih organizacija u pogledu ovog pitanja.
- Obrazovati građane o značaju žena u vladinoj službi putem medija i drugih sredstava za obrazovanje građana.
- Raditi na izradi zakonodavstva koje će biti usmereno ka nezi deteta, nezi starijih, nezi porodice i druge politike koje podržavaju žene koje rade u agencijama u sklopu vlade.
- Uspostaviti partnerstva sa nevladinim organizacijama u cilju obrazovanja ženskih lidera i izgradnje koalicija u cilju sprovođenja zakonodavnih inicijativa.

- Stvoriti mehanizme u vladi kako bi se izmerilo i pozabavilo «digitalnom podelom» između muškaraca i žena.

Kao lideri političkih partija, posvećene smo nastavku naših aktivnosti zastupanja u cilju uvećavanja učešća žena i radu sa drugim partijskim liderima – i muškarcima i ženama – kako bi se osiguralo da naše partije učine sve što je u njihovoj moći da prevaziđu prepreke za učešće žena.